

Donika Xhemajli

tpor man na

Primjer kosovskih Albanaca u
Kraljevini SHS

Ključno pitanje

- 1. Do koje mjere Albanci na Kosovu nisu prihvaćali Kraljevinu SHS?**
- 2. U kojoj mjeri je država prihvaćala Albance sa Kosova?**

Tema

Ovaj modul govori o pravima i zahtjevima manjina u Kraljevini SHS. Nezadovoljstvo manjina, naročito kosovskih Albanaca, i njihov otpor prema Kraljevini SHS, želi za ujedinjenjem s Albanijom ili jednakim uključenjem u politiku, društveni i javni život u Kraljevini, jeste kontroverzna historijska tema koja još uvijek uzburkava emocije. Modul uključuje period 1912–1930.

Ova tema je izabrana s ciljem da učenici (mladi) nauče i razumiju s kakvim izazovima se susretala albanska manjina u prošlosti.

Ciljevi

- Kritičko razumijevanje složene prirode prošlosti
- Razumijevanje Albanskog nacionalnog pitanja
- Podrška učenicima u razumijevanju uzroka otpora
- Razvijanje historijske svijesti

Ishodi

- Prepoznavanje zahtjeva i nezadovoljstva Albanaca na Kosovu u Kraljevini SHS
- Usporediti i analizirati različite načine otpora
- Vrijednovati ili ocijeniti ranije učesnike ili događaje u historijskom kontekstu i prilikama
- Povlačenje veza između uzroka i posljedica historijskih događaja kao nacionalnog problema, izazova ili nedovršene priče

90 minuta

Nastavna uputstva

Korak 1. Nastavnik ispisuje vremensku osu na tabli i traži od učenika da sortiraju materijale predviđene za Uvod po hronološkom redu.

Korak 2. Na osnovu materijala svaki učenik piše kratki historijski pregled.

Korak 3. Diskusija.

Korak 4. Nastavnik formira 5 grupa, dijeli materijal i u isto vrijeme daje učenicima pitanja. Svaka grupa ima posebna pitanja.

- Grupa 1. Pozicija Kraljevine SHS
- Grupa 2. Aktivna nelegalna opozicija
- Grupa 3. Legalna opozicija
- Grupa 4. Albanska država
- Grupa 5. Postupci Kosovskih Albanaca

Korak 5. Učenici rade u grupama. Učenici čitaju materijale i pripremaju se da izlože svoje odgovore. Tokom ovog perioda, nastavnik obilazi grupe, posmatra rad učenika i daje im dodatne informacije, ako je potrebno. Materijal se izlaže na flipchartu.

Korak 6. Svaka grupa će izložiti svoj rad pred razredom i odgovoriti na pitanja.

Korak 7. Nastavnik će na tabli nacrtati tabelu. Svaka grupa mora izložiti svoje odgovore na pitanja i dati argumente, na osnovu izvora, kako bi popunila tabelu. Tabelu će popuniti samo jednom riječju, koja daje odgovor na ključno pitanje.

Korak 8. Na kraju slijedi debata o ključnom pitanju.

Ko?	Kraljevina SHS	Ilegalna opozicija	Legalna opozicija	Albanija	Albanska manjina i međunarodno angažiranje
Što?					
Kako?					

90
minuta

Korak 9. Domaći zadatak: Napišite esej na temu:

1. Zašto država nije ispunila zahtjeve manjina? Zato jer su manjine pružale otpor; zato što Kraljevina SHS nije bila u pravu, ili ... ?
2. Prednosti integracije manjina u društveni i javni život.

Albanci, kao i neki drugi balkanski narodi, bili su nezadovoljni odlukama Londonske konferencije. Grčka je pretendirala na više teritorija južne Albanije, Srbija je zahtijevala barem luku Sveti Jovan (Medovski), ili, u najboljem slučaju, teritorije sve do Drača. Albanci koji su ostali izvan Albanije 1913., naročito kosovski Albanci, nisu prestajali sa zahtjevima za ujedinjenje s Albanijom. To je bio zahtjev dijela Albanaca s Kosova koji su pružali otpor državi, a druga grupa je također tražila isto i jednak tretman s ostalim narodima koji žive u Kraljevini SHS.

U međuvremenu, teritorije s većinskim albanskim življem u Kraljevini SHS, poput Kosova, bili su prostori s najmanjim ekonomskim razvojem. Ekonomска situacija bila je takva kako zbog političkih prilika, tako i zbog naslijedenog stanja uzrokovanih nazadnjim Otomanskim carstvom. Najniži poljoprivredni razvoj bio je karakteristika ovog dijela zemlje u Kraljevini SHS. Društvene prilike dovele su do nepodnošljivih kontradikcija između položaja radnika i seljaka koji su imali obaveze prema vlastodršcima. Glavni problem je bio neriješeno nacionalno pitanje.

U stvarnosti, centralistička politika Kraljevine SHS produbljivala je problem koegzistencije između naroda i državnog ustrojstva u Kraljevini SHS.

Izvor 1

Upetljana pređa

Nova godina: "Čini mi se, teta Evropo, da ti se ovo upetljalo. Trebat će nam sve vrijeme ovoga svijeta da to dovedemo u red."

<http://archive.org/stream/punchvol144a145lemouoft#page/n53/mode/2up>
21.12.12

Izvor 2

Prekinuta uspavanka

Evropa: "Oh, utišaj se, dijete moje!"

Beba Albania: "Kako da se utišam dok traje ta paklena buka?"

Evropa: "Pa, moraš raditi isto što i ja i praviti se da ne čuješ."

<http://archive.org/stream/punchvol144a145lemouoft#page/90/mode/2up> 21.12.12

Izvor 3

Stvaranje albanske države i njeno međunarodno priznanje

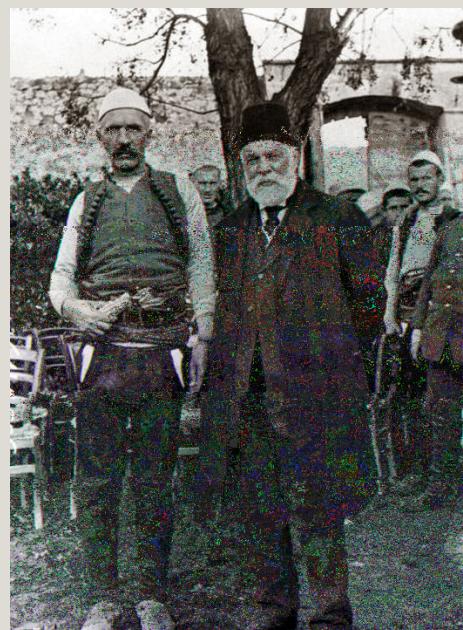
Uprkos vojnim intervencijama balkanskih saveznika, albanske patriote koji su ponijeli najteži teret pokreta za oslobođenje svoje domovine, sastali su se u Vlori, 28. 11. 1912. i proglašili Albaniju nezavisnom državom. Narodna skupština imenovala je Privremenu vladu koja je oformila Komitet za zaštitu Albanskog pitanja pred velikim silama. Narodna skupština iz Vlore poslala je velikim silama telegram u kome se, između ostalog, kaže "da su Albanci koji su ušli u porodicu naroda Istične Evrope, u kojoj su ponosni što su najstariji narod, postali element jednakosti."

Izvor 4

Ismail Qemalili i Isa Boletini

Isa Boletini bio je albanski nacionalista i gerilski borac, rođen u selu Boletin pored Mitrovice, postao je glavni lik otpora Albanaca protiv Otomana, Srbije i Crne Gore.

Ismail Qemalili bio je glavni lik albanske Deklaracije o nezavisnosti od 28. novembra 1912. Bio je predsjednik Privremene vlade Albanije od 1912. do 1914.

Udjbenik za deveti razred "Historia 9", Fehmi Rexhepi, str.23, 2011
<http://www.nasergashi.com/t4847-foto-historike-isa-boletini>
12.04.2013

Isa Boletini
(1864-1916)

Ismail Qemalili
(1844-1919)

Izvor 5

Odluke konferencije ambasadora, London, 1913.

Konferencija u Londonu ili Konferencija ambasadora, kako se često naziva u albanskoj historiji, bila je okupljanje šest velikih sila (Velike Britanije, Francuske, Njemačke, Austro-Ugarske, Rusije i Italije) radi rješavanja određenih problema na Balkanu koji su se pojavili kao rezultat propasti Ottomanskog carstva. Konferencija je počela s radom 17. decembra 1912. pod vođstvom britanskog ministra spoljnih poslova, ser Edwarda Greya (1862–1933), nakon Balkanskog rata i proglašenja nezavisnosti Albanije u Vlori, 28. 11. 1912.

30. maja 1913. postignut je sporazum po kome će Turska odustati od svih teritorija zapadno od linije Enos – Midia.

Što se tiče Albanije, ambasadori su inicijalno odlučili da država bude priznata kao autonomna pod suverenitetom sultana. Poslije mnogo rasprava, međutim, postigli su formalnu odluku da Albanija, iako uskraćena za gotovo polovinu svoje etničke teritorije (naročito Kosova), ipak bude suverena država nezavisna od Ottomanskog carstva. Ova odluka, dogovorena na 44. sastanku konferencije, 29. 7. 1913. kratko je formulirana u sljedećim tačkama i dala je osnov za međunarodno priznanje albanske nezavisnosti:

1. Albanija se konstituira kao autonomna, suverena i nasljedna kneževina s pravom nasleđivanja, što garantira šest sila. Suverena će odrediti šest sila.
2. Isključuje se bilo kakav oblik gospodarstva/vazalstva između Turske i Albanije.
3. Albanija je neutralna; njenu neutralnost garantira šest sila.
4. Kontrola civilne administracije i finansija Albanije treba biti predana Međunarodnoj komisiji sastavljenoj od delegata šest Sila i jednog delegata iz Albanije.
5. Ovlasti Komisije trajat će deset godina i mogu se po potrebi produžiti.

http://www.albanianhistory.net/texts20_1/AH1913_2.html 28/05/2013

Izvor 6

Velike sile dale su Srbiji prostor Kosova, naseljen Albancima, a veliki dio Južne Kamerije Grčkoj. Ugrubo rečeno, polovina pretežno albanskih teritorija i 40% stanovništva ostalo je izvan granica novostvorene države.

Historical overview page.675 Janusz Bugajski; Political Parties of Eastern Europe: A Guide to Politics in the Post-Communist Era 12.04.2013

Izvor 8

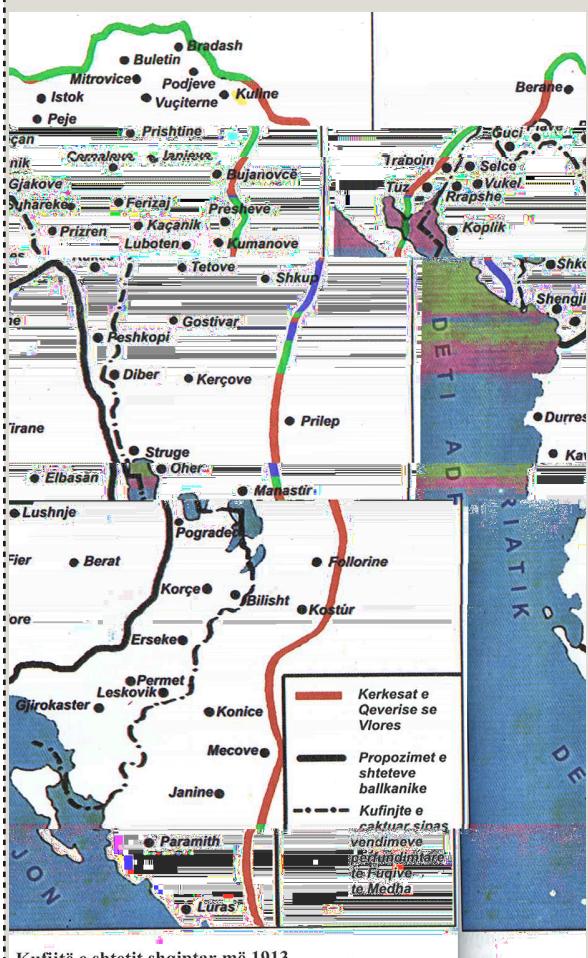
Mišljenje Edwarda Greya o Odlukama Londonske konferencije

Edward Grey je bio jedini među ministrima spoljnih poslova na Konferenciji koji je bio svjestan nepravde učinjene određivanjem granica Albanije. U njegovom sažetku izmijenjenih izjava u 1913. (E. Grey, Speeches on Foreign Affairs, London 1913), je i jedna o granicama Albanije. “(...) ja sam svjestan – kaže Grej – da kada rezultati budu poznati, ovo rješenje o granicama, u mnogim svojim odrednicama, dat će mnoge razloge bilo kome ko bude prosuđivao ovaj slučaj iz proste lokalne perspektive (...).”

Pavaresia Shqiptare dhe Diplomacia e Fuqive te Medha 1912-1914, Arben Puto, p.24, Tirane 2012

Izvor 7

Opcije granice albanske države

Šta su Albanci htjeli (crvena linija)

Prijedlog balkanskih država (crna linija)

Granice određene Londonskom konferencijom (isprekidana linija)

Udžbenik "Historia 8", Fehmi Rexhepi & Frasher Demaj, p.133, 2011

Izvor 9

Osnivanje Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca 1918.

Osnivanjem Kraljevine Srba Hrvata i Slovenaca 1. decembra 1918. i Kosovo postane dio ove Kraljevine. muslimanskoj manjini nisu data nacionalna prava. Ovo je bio razlog da se organiziraju za politička i nacionalna prava. 1919. osnivaju političku partiju. Ova partija imala je i publikaciju. Između dva svjetska rata Kosovo je bila najsiromašna i najnerazvijenija oblast u Kraljevini.

B. Koro, tarih 9, Prishtina 2008, p. 57-59

Izvor 10

"Idealni" cilj Albanaca na Kosovu

“Bez jake i slobodne Albanije, svaka aktivnost za Kosovo i druge teritorije je uzaludna.”
1918–1924.

“Narodna odbrana Kosova (Komiteti Mbrojtja Komëtare e Kosovës – MKK)” 1918–1924.

Izvor 11

Zahtjev MKK-a

Komitet MKK – osnovan u Škodru 1918. Cilj ove organizacije je bio da obezbijedi “politička i socijalna prava” kosovskim Albancima u Kraljevini SHS. Komitet se peticijama i memorandumima sa svojim zahtjevima obraćao međunarodnoj diplomatskoj.

L.Culaj, Komiteti Mbrojtja Komëtare e Kosovës 1918-1924, Prishtinë 1997, p.41

Grupa 1.

Stav (pozicija) Kraljevine SHS

Pitanja:

1. Kakav je stav vlade (države) prema albanskoj manjini?
2. Znači li to da je zakon bio isti prema svim građanima? Objasni!

Izvor 1

Izvještaj predsjednika Delegacije na Mirovnoj konferenciji predsjedniku Vlade u Beogradu – o problemu Albanije

Pariz, 5. decembar 1919.

Predsjedniku Ministarskog savjeta. Lično i strogo povjerljivo,

Rješenje Albanskog pitanja primiče se kraju. Ono je tjesno vezano došlo s rješenjem Jadranskog pitanja, a Jadransko pitanje sad je opet na redu i pokušava se naći rješenje na koje bi mogao pristati Wilson, tj. Američka vlada i Italija. Naši saveznici, tj. Francuzi i Englezi, istina, vode računa o našim zahtjevima, ali smatraju da ćemo moći pristati na ono rješenje na koje bude pristao Wilson. Albansko pitanje vezuje se za Jadransko prvo stoga što je u prirodnoj vezi s njim, a drugo, što se smatra kao predmet kompenzacije. Po Londonском пакту, по којем се Италији уступа Валона и дaje неки протекторат на Средњу Албанију, Сјеверна Албанија намјенјена је Црној Гори и Србији. Ми не трајимо Сјеверну Албанију за себе, него траžimo да се Албанија подели на Сјеверну Албанију и Јужну Албанију.

Izvor 3

Azem Bejta, vođa "Kačak pokreta" Shota Galica, njegova supruga

"Levizja Kacake" – Kačak pokret (1912–1924) bio je oružani pokret Albanaca u Kraljevini SHS. Vođa pokreta bio je Azem Bejta, poznat i kao Azem Galica, i njegova supruga, Shote Galica. Koordinator Kačak pokreta je bio MKK, politička organizacija uglavnom sastavljena od kosovskih Albanaca koji su živjeli i radili u egzilu. Osnovni cilj pokreta je bio da se lokalno stanovništvo uvjeri da se Kosovo treba ujediniti s Albanijom.

Sa stanovišta države (K SHS) ovo je bila ilegalna organizacija, ali s druge strane, Albanci su pokret smatrali nacionalno-oslobodilački. Pripadnici Kačak pokreta povlačili su se u planine na Kosovu i borili kao gerila. Apelirali su na građane Albance da se državi odupiru neplaćanjem poreza, nesluženjem vojske, do ispunjenja njihovih zahtjeva. Nakon smrti Azema Bejte 1924., pokret je počeo da se predaje i gasi.

MKK je također podržavao Kačak pokret unutar Kosova (1912–1924).

Za vlasti Kraljevine SHS i predstavnika Velikih sila, Kačaci su smatrani "banditima", a Bajram Curri s Hasanom Prištinom nazvan je "vođom bandita".

U želji da kontrolira Kačak pokret, MKK je 1919. donio neka pravila za njih:

1. Niko iz Kačak pokreta nije smio povrijediti srpskog građanina, osim ako ovaj nije upotrijebio oružje protiv Albanaca.

2. Niko od Kačaka nije smio paliti kuće i crkve.

Uprkos tome, mnogi albanski vojnici i handžari koji su sarađivali sa srpskim vlastima i slavenskim kolonistima, bili su ubijeni od strane Kačaka.

Ceshtje nga historia moderne dhe bashkekohore shqiptare, Emine Bakalli-Afrifi p. 55, Prishtine, 2011

Azem Bejta
(1889–1924)

Shota Galica
(1895 – 1927),

Izvor 4

Komentari Albanaca na rad Lige naroda

Bedri Pejani, aktivni član MKK, rekao je: "Sporazum o zaštiti manjina, koga je Kraljevina SHS potpisala 1921, bio je serum za uspavljivanje bola kod manjina, dok one ostaju kažnjene od strane visoke diplomatiјe."

Hakif Bajrami, "Bedri Pejani", Pristina 1994 p. 159;

Grupa 3.
Legalna opozicija

1. *Kako je legalna opozicija koristila institucionalne putove za postizanje svojih ciljeva?*
2. *Je li bilo moguće postići politički cilj preko legalnih političkih institucija? Objasni svoj odgovor.*

Izvor 1

Muslimanska albanska partija "Džemijeti"

Legalna partija, formirana da predstavlja interes muslimana Albanaca s Kosova i iz Makedonije, osnovana je na konferenciji u Skoplju, decembra 1919. Bila je dobro poznata kao "Xhemijeti" ili zajednica, a njen puni naziv je bio "Islam Muhamafaza-yl Hukuk Cemijeti" (Islamska asocijacija za zaštitu i pravdu). U početku su planirali uniju s bosanskim islamskom političkom partijom, Jugoslovenskom muslimanskim organizacijom, osnovanom u Sarajevu 1919, ali prijateljstvo između muslimana Slavena i Albanaca nije bilo tako jednostavno za saradnju, iako su se Kosovari, Makedonci i Bosanci na konferenciji u Skoplju dogovorili o ukupnim političkim zahtjevima: punoj vjerskoj autonomiji, za očuvanje džamija i njihove imovine, za "slobodnu upotrebu narodnog jezika sve nesrpske populacije" te za zaštitu begovske imovine od agrarne reforme.

"Rrethanat shoqerore dhe politike Kosove 1918-1941", H. Bajrami., Prishtine 1981, fq. 182,

Izvor 2

"Džemijet" albanska muslimanska partija u Parlamentu Kraljevine SHS

Na parlamentarnim izborima 1920. Džemijet osvaja 8 mandata, a 1923. 14 mandata. Neki od poslanika, kao Ferat Draga, bili su snažno protiv antialbanske politike režima, odbacivali su preseljenja Albanaca, agrarnu eksproprijaciju i kolonizaciju, a tražili su autonomiju za Kosovo, otvaranje škola na maternjem jeziku, kulturni razvoj itd.

*Albanska enciklopedija 3, str. 2951,
Tirana*

Izvor 3

Novine partije "Džemijet"

Od 1920. "Džemijet" je štampao novine pod nazivom „Hak“ (pravda, pravo, istina). S obzirom na to da u to vrijeme nije bilo dozvoljeno obrazovanje na albanskom jeziku, novine su štampane na turskom jeziku, arapskim i ciriličnim pismom. Uprkos ograničenjima, ove novine su bile prozor u svijet informacija. Uprkos svom uspjehu, novine su prestale izlaziti odlukom režima Karađorđevića. Štampanje novina je bilo zabranjeno uvođenjem diktature 1929.

Izvor 4

Ramë Bllaca, poslanik u Parlamentu Kraljevine SHS

U vrijeme Vlade Nikole Pašića 1921, on je bio poslanik u Parlamentu iz svoje regije. Njegov lični cilj je bio da ne dozvoli prebacivanje (preseljavanje) Albanaca s Kosova.

Kuća koju je podigao Ramë Bllaca. Prema riječima komšija i historijskim podacima, ovaj objekat je podignut oko 1937. godine. Svrha ove kuće je bila da pokaže Albancima da on ne namjerava da ide odатle te da svoju budućnost planira na Kosovu, pa ostali mogu slijediti njegov primjer. Iako inicijator gradnje, Ramë Bllaca nije doživio da vidi konačan rezultat, jer je poginuo u borbi 27. avgusta 1937.

Grupa 4.
Albanija

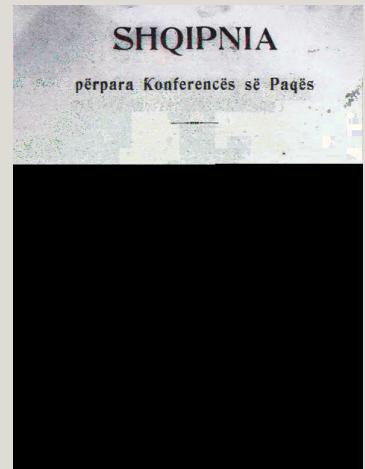
1. Kakav je bio stav Albanije prema albanskoj manjini u Kraljevini SHS?
2. Je li albanska država mogla da pomogne svojim sunarodnjacima koji žive u susjednoj državi? Objasni svoj odgovor!

Izvor 1

Zahtjevi albanske države na Mirovnoj konferenciji u Parizu

1. Albanska država sastojala se od tri cijelovita vilajeta: Kosovo, Skadar, Janine, i dijela Manastirskog vilajeta.
2. Memorandum iz februara 1919. Zahtjeva suverenu i nezavisnu državu.
3. Područja izvan teritorije Albanije 1913., gdje žive Albanci, da budu pod protektoratom SAD na 1 ili 2 godine, a nakon toga ovi Albanci da imaju mogućnost da plebiscitom izaberu gdje će živjeti (drugi Memorandum iz marta 1919.).

Povjest za 9-ti razred, Fehmi Rexhepi, str. 14

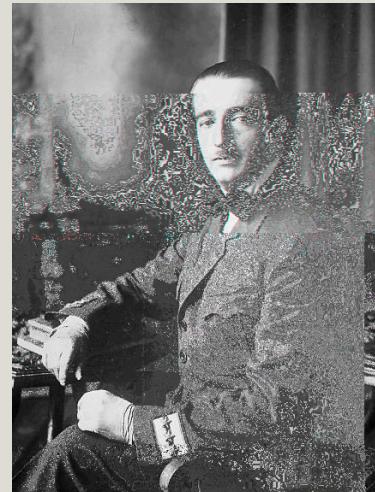

Izvor 2

Državna "realna politika" Albanije

Zvanično stanovište Albanije po pitanju nacionalizma manjina u Kraljevini SHS, Albanska realna politika "(...)" iridentizam (...) ovaj teret je lomljiv još od formiranja, Albanija ga ne može nositi. – Rješavanje nacionalnog pitanja bit će određeno općim razvojem situacije na globalnom planu i ne u skorijoj budućnosti (...) Iridentizam je luksuz koji Albanija sebi ne može priuštiti (...)"

*Rregullorja e brendshme dhe detyrat të 1921 të Komitetit MKK), Ana Lalaj,
"Problemet e Kosovës në Parlamentin Shqiptarë 1920-1924"*

Izvor 3

Zvanični stav Albanije prema nacionalizmu manjina u Kraljevini SHS

Godine 1920, brod s oružjem pristao je Svetom Jovanu. Ahmet Zogu, ministar unutrašnjih poslova, nije dozvolio istovar oružja. Tvrđio je da bi albanska ofanziva protiv Jugoslavije samo vodila do otvorenog sukoba s njima, a da Albanija nije bila u prilici da se suoči s takvom situacijom.

Iako je zvanična Albanija, na čelu s Ahmetom Zoguom, osnivačem Realne politike, bila veoma pažljiva u postupcima i izjavama vezanim za nacionalno pitanje, u ovom slučaju Jugoslavija je okrivila propagandu i odlučnost zvanične Albanije. "(...) pa ipak, Zogu je bio zakleti neprijatelj revoltoiranih i albanskih iridentista. On je, u odsustvu, osudio Azema B. Galicu na smrt, a krajem 1923. poslao je albansku vojsku u 'Neutralnu zonu Junik' protjerujući sve Kačake različitim albansko-jugoslovenskim parolama, kako bi opstruirao njihov povratak na ta područja (...)"

Bernd Jürgen Fischer, "King Zog" cmp. 70-5, 1984

1. Kakav su put izabrali pripadnici albanske manjine na Kosovu u međunarodnom angažmanu za ostvarivanje svojih ciljeva?
2. Koji su bili njihove politički ciljevi?

"Radi promoviranja međunarodne saradnje i postizanja međunarodnog mira i sigurnosti, prihvatanjem obaveze da se ne poseže za ratnom opcijom, propisivanjem otvorenih, pravičnih i časnih odnosa među narodima, čvrstim uspostavljanjem razumijevanja međunarodnog prava kao stvarnog pravila ponašanja između vlasti, održavanjem pravde i strogog poštovanja svih sporazurnih obaveza u interakciji između naroda, prihvataju ovu Povelju Lige naroda."

Otvoreni sastanak Lige naroda u Ženevi, 15.11.1920

<http://www.un.org/cyberschoolbus/unintro/unintro3.htm>

Izvor 1

Gjon Bisaku, Shtjefën Kurti & Luigj Gashi: The Situation of the Albanian Minority in Yugoslavia Memorandum Presented to the League of Nations 1930 (Položaj Albanske manjine u Jugoslaviji, Memorandum predstavljen u Ligi naroda 1930)

Njegovoj Ekselenciji, gospodinu Ericu Drummondu,
Generalni sekretar Lige naroda, Ženeva.

Vaša Ekselencijo, g-dine generalni sekretare, mi nismo prvi izaslanici Albanaca koji žive u Kraljevini Jugoslaviji, koji su se obratili Ligi naroda po pitanju žalosnog stanja ove manjine do koje je dovela srpska vlast, a svakako nećemo biti i posljednji koji protestiraju pred ovom visokom institucijom međunarodnog prava, osim ukoliko se politički kurs i postupci vlastodržaca u Beogradu prema svojim albanskim podanicima iz osnova ne promijene.

Taj politički kurs, koji je već prepun ekscesa i nesreća, može se sumirati u jednoj frazi: Izmijeniti etničku strukturu područja naseljenih Albancima po svaku cijenu. Strategije za postizanje ovog cilja su sljedeće:

- razni oblici progona kako bi se stanovništvo prisililo da emigrira;
- korištenje nasilja ako bi se nasilno denacionaliziralo bespomoćno stanovništvo;
- prisilno izgnanstvo ili ubijanje svih koji odbijaju da napuste zemlju ili da se mirno prepuste posrbljavanju.

Mi samo želimo obznaniti Ligi naroda i civiliziranom svijetu patnje naše braće koji žive ugnjeteni u Jugoslaviji.

Dom Gjon Bisaku iz Prizrena, sveštenik u parohiji-selu Beč, distrikt Đakovica. Dom Shtjefën Kurti iz Prizrena, sveštenik u parohiji Novosella / Novoselo, distrikt Đakovica. Dom Luigj Gashi iz Skoplja, Sveštenik u parohiji Smaç / Smać, distrikt Đakovica.

Ova tri sveštenika radila su na Kosovu 1920-ih u ime "Sacred Congregation of the Propaganda Fide" iz Rima. Njihov očajnički apel pokazuje da se situacija Albanaca na Kosovu nije mnogo popravila generaciju nakon 1913.

Texts and Documents of Albanian History, Robert Elsie
http://www.albanianhistory.net/texts20_2/AH1930.html (10.11.2012)

)

Grupa 5.
Postupci Albanaca na Kosovu

1. Kakav su put izabrali pripadnici albanske manjine na Kosovu u međunarodnom angažmanu za ostvarivanje svojih ciljeva?
2. Koji su bili njihove politički ciljevi?

Izvor 1

Lista dodatne dokumentacije

U sljedećim dodacima preduzeli smo da pokažemo preciznim činjenicama istinitost tvrdnji koje smo imali čast unijeti u ovaj Memorandum. Spomenuti događaji su dati samo kao primjeri i izabrani su slučajno iz mnoštva sličnih slučajeva. Da bismo bili što je moguće jasniji, dali smo reference na odredbe Sporazuma o zaštiti manjina čiji je Kraljevina Jugoslavija potpisnik, i obezbijedili smo činjenice koje će pokazati da odredbe ovog sporazuma nisu bile primjenjivane prema albanskoj manjini.

Činjenice govore same za sebe. Nihova autentičnost ne može se poreći, čak i u saznanju da se službena istraga ne može sprovesti.

Dodatak 5

Upotreba narodnog jezika

“Neće biti ograničenja na upotrebu narodnog (nacionalnog) jezika na polju religije, u štampi, ili bilo kojoj vrsti publikacija.” (Sprazum o manjinama, član 7).

*Texts and Documents of Albanian History, Robert Elsie
http://www.albanianhistory.net/texts20_2/AH1930.html*

Izvor 2

Ograničenja za Albance u Jugoslaviji se nastavljaju

Situacija se nastavlja za polovinu albanskog naroda koja živi pod tuđinskom vlašću. Nekoliko primjera bit će dovoljno da ilustrira istinitost ove tvrdnje.

1. Ne postoje novine, časopisi ili druge publikacije na albanskom jeziku za 800.000 Albanaca u Jugoslaviji. Vlada u Beogradu može tvrditi da intelektualna aktivnost nije zakonom zabranjena, ali oni koji provode zakon, policija i drugi službenici, čine sve da takvu aktivnost onemoguće. Ukoliko bi Albanac podnio zahtjev za odobrenje izdavanja novina na albanskom jeziku, da održi bezopasno javno predavanje na albanskom ili da otvari školu za učenje albanskog, on, naravno, ne bi bio kažnjen zbog takvog zahtjeva, ali bi odmah bio progonjen od strane policije i žandara po svim mogućim optužbama, uhapšen, a u mnogim slučajevima bačen u zatvor ili bi mu bila oduzeta sva imovina.
2. Jednom od dolje potpisanih, Dom Shtjefen Kurtiju, doskorašnjem svešteniku u parohiji Novosella / Novo Selo, distrikt Đakovica, od strane direktora srpske škole, Radovana Milutinovića, bilo je zabranjeno da koristi albanski jezik da se osku djecu podučava katehizis.
3. Kada su albanska djeca iz sela Skivjane, distrikt Đakovica, donijeli albanske bukvare u srpsku školu u koju su išli, direktor, Srbin, g-din Zonić, konfiscirao je knjige odmah i kaznio djecu što su se “usudila da uče jezik koji nije državni.”

*Texts and Documents of Albanian History, Robert Elsie
http://www.albanianhistory.net/texts20_2/AH1930.html*

Izvor 3

Zahtjev Albanaca s Kosova pred Ligom naroda

Zahtjevi kosovskih Albanaca upućeni međunarodnoj zajednici

U peticijama, Komitet “Nacionalna odbrana Kosova” MKK, Ligi naroda: “Ustav Kraljevine SHS je mrtvo slovo na papiru (...).”

Zahtijevali su formiranje neutralne komisije Lige naroda, koja bi istražila situaciju na terenu (...) da obezbijedi ovoj potlačenoj populaciji poštovanje manjinskih prava (...).

L.Culaj, Komiteti Mbrotitja Komëtare e Kosovës 1918-1924, Prishtinë 1997,f.68